Työ- ja elinkeinoministeriö NEUVOSTORAPORTTI TEM2021-00196

EUKV Löyttymäki Taru(TEM), Silanterä Anita(TEM), Heikkilä Maija(UM) 23.03.2021

Asia

Epävirallinen EU:n kilpailukykyministerien videokokous (sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka) 22.3.2021

Kokous

Epävirallinen kilpailukykyministerikokous 22.03.2021

Epävirallisessa EU:n kilpailukykyministerien (sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka) videokokouksessa 22.3.2021 keskusteltiin strategisesta autonomiasta avoimessa Euroopan unionissa. Lisäksi komissio esitteli 9.3.2021 julkaistun tiedonannon Euroopan digitaalisesta vuosikymmenestä.

Keskustelussa strategisesta autonomiasta keskityttiin terveys- (ml. rokotteet), kyberturvallisuus-, akku-, energia-, vety- ja avaruusalojen käsittelyyn. Useat maat nostivat puheenvuoroissaan esiin kriittisten raaka-aineiden merkityksen. Päivitetystä teollisuusstrategiasta odotetaan kunnianhimoista kriisistrategiaa. Jäsenvaltiot toivat esiin tärkeiksi näkemiään IPCEI-teemoja (esimerkiksi vety, mikroelektroniikka), mutta myös esittivät toiveita valittavien teemojen tarkemmasta analysoinnista sekä prosessin kehittämisestä. Suomi korosti, että on tärkeää parantaa resilienssiä etenkin tietyillä terveyteen ja turvallisuuteen liittyvillä aloilla.

Suomea kokouksessa edusti elinkeinoministeri Mika Lintilän sijaisena valtiosihteeri Kimmo Tiilikainen. Epävirallisessa videokokouksessa ei tehty päätöksiä.

Epävirallisessa EU:n kilpailukykyministerien (sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka) videokokouksessa käytiin keskustelu strategisesta autonomiasta ja strategisista riippuvuuksista. Lisäksi kokouksen agendalla oli komission tiedotusasiana 9.3.2021 julkaistun tiedonannon esittely. Tiedonannossa Euroopan digitaalisesta vuosikymmenestä komissio asettaa suuntaviivat ja vision EU:n 2030 tavoitteille.

Suomea kokouksessa edusti elinkeinoministeri Mika Lintilän sijaisena valtiosihteeri Kimmo Tiilikainen. EU-puheenjohtajavaltio Portugalin mukaan kokouksen tavoitteena oli keskustella strategisten riippuvuuksien ja kriittisten heikkouksien identifioinnista, kolmansien maiden vaikutuksista kilpailuun sekä mahdollisuuksista parantaa tasapuolista toimintaympäristöä. Keskustelu kytkeytyy komission tulevaan teollisuusstrategian päivitykseen, joka julkaistaan 27.4.2021.

Komission johtava varapuheenjohtaja Vestager painotti puheenvuorossaan kolmea teemaa: 1) avoin ja reilu kauppa, 2) sisämarkkinoiden syventäminen ja 3) investoinnit vihreään ja digitaaliseen tulevaisuuteen. Vestagerin mukaan avoin kauppapolitiikka ylläpitää EU:n kilpailukykyä ja resilienssiä ja on keino globaaliin johtajuuteen. Kriisi on tuonut esiin toimivien sisämarkkinoiden tärkeyden.

Evp Vestager mainitsi jo aloituspuheenvuorossaan Euroopan komission Digitaalisen vuosikymmenen tiedonannon. Hänen mukaansa luotettavan tekoälyn ja uusien teknologioiden kehitys on keskeistä. Lisäksi alustat tarjoavat sekä mahdollisuuksia että riskejä. Elpymis- ja palautumisvälinettä (RRF) tulee hyödyntää ja rakentaa rajat ylittäviä hankkeita.

Sisämarkkinoista vastaava komissaari Breton piti tärkeänä, että EU monitoroi riippuvuuksiaan. Hän totesi, että tarvitaan EU:n omaa kapasiteettia strategisilla aloilla, kuten akkuteollisuudessa, vetyteknologiassa ja puolijohteiden tuotannossa. Breton totesi puolijohteiden kriittisen merkityksen digitalisaatiokehityksessä ja esitti, että suurempi osa (20 %) globaalista tuotannosta valmistettaisiin tulevaisuudessa Euroopassa. Breton myös muistutti, että EU:n vahva itsenäisyys edellyttää sisämarkkinoiden rajojen pysymistä auki.

Kokouksessa kuultiin kahden yritysedustajan esitykset: lääketeollisuusyritys Hovionen toimitusjohtaja Guy Villax ja digitaaliteknologiayritys Outsystemsin toimitusjohtaja Paolo Rosado.

Politiikkakeskustelussa jäsenvaltiot vastasivat puheenjohtajan taustapaperissa esittämiin kysymyksiin.

Jäsenvaltiot totesivat yleisesti strategisen autonomian tärkeäksi keskustelunaiheeksi ja pitävät strategisten riippuvuuksien identifioimista tarpeellisena. Useissa puheenvuoroissa tuotiin esiin jo aiemmin eri yhteyksissä mainitut alat, kuten terveys (ml. rokotteet), kyberturvallisuus, akku, energia, vety, kriittiset raaka-aineet ja avaruus. Osassa puheenvuoroja toivottiin huolellista analyysia strategisten alojen valinnan pohjaksi ja todettiin kansainvälisten arvoketjujen toimivuuden merkitys. Nähtiin myös tärkeäksi, että vastavuoroinen yhteistyö luotettavien kumppaneiden kanssa voi jatkua.

Jäsenvaltiot totesivat toimivien sisämarkkinoiden olevan EU:n vahvuus. Puheenvuoroissa painotettiin rajat ylittävän yhteistyön ja koordinaation sekä teollisuuden osallistumisen tärkeyttä. Jotkut jäsenvaltiot mainitsivat teollisuusfoorumin ja teollisten allianssien olevan toimivia yhteistyömalleja. Miltei kaikissa puheenvuoroissa mainittiin IPCEI-hankkeet. Jäsenvaltiot toivat esiin tärkeiksi näkemiään IPCEI-teemoja (esimerkiksi vety, mikroelektroniikka), mutta myös esittivät toiveita valittavien teemojen tarkemmasta analysoinnista sekä prosessin kehittämisestä avoimemmaksi, hallinnoltaan kevyemmäksi, pk-yritysten osallistumisen paremmin huomioivaksi sekä paremmin innovatiivisille aloille kohdentuvaksi.

Useat jäsenmaat sekä komissaari Breton mainitsivat kriittisten raaka-aineiden saatavuuden (SE, BE, SK, NL, LT, GR). Jäsenvaltiot osoittivat odottavansa päivitetystä teollisuusstrategiasta kunnianhimoista kriisistrategiaa. Kyberturvallisuuden merkityksen nosti esiin useiden maiden lisäksi myös evp Vestager loppupuheenvuorossaan.

Useat jäsenvaltiot mainitsivat tasapuolisen toimintaympäristön vahvistamisen tärkeyden. Työkaluiksi mainittiin muun muassa kolmansien maiden valtiontukien tarkastelu, julkisten hankintojen kehittäminen paremmin eurooppalaiset arvot huomioivaksi sekä eurooppalaisten standardien kehittäminen. Hiilirajamekanismia sekä toivottiin otettavaksi käyttöön että tarkasteltavan kriittisesti. Toimien suhteellisuutta peräänkuulutettiin.

Suomi korosti puheenvuorossaan, että on tärkeää parantaa resilienssiä tietyillä terveyteen ja turvallisuuteen läheisesti liittyvillä kriittisillä aloilla, ja nosti esimerkiksi monialaiset ja rajat ylittävät innovaatioekosysteemit välineinä ratkaisujen löytämiseksi maailmanlaajuisiin haasteisiin. Strategisen autonomian edistäminen ei saa estää tutkimus- ja innovaatioyhteistyötä kehittyneiden kumppanimaidemme kanssa esimerkiksi kvanttitietotekniikan alalla. Suomi katsoo, etteivät Euroopan yhteistä etua koskevat tärkeät hankkeet (IPCEI) sovellu kaikkiin aloihin ja ongelmiin, vaan on varmistettava, etteivät ne aiheuta markkinavääristymiä. Hyvin toimivat kyberturvallisuusmarkkinat

tarjoavat yrityksille mahdollisuuksia. Kyberturvallisuus on erityisen tärkeää seuraavilla aloilla; terveydenhuolto, rahoitus, energia, vesi, liikenne ja digitaalinen infrastruktuuri.

Kommenttipuheenvuorossaan evp Vestager kiitti tärkeästä keskustelusta. Hän toi esiin kolme olennaista asiaa: 1. Tarvitaan täsmällisyyttä, kun puhutaan arvoketjuista. Riippuvuus voi muodostua raaka-aineista ja tuotannosta, ja nämä erot pitää ottaa analyysiä laadittaessa huomioon. 2. Teollisuuden osallistuminen on olennaisen tärkeää. 3. Sisämarkkinat ovat EU:n etu, jota ei saa menettää. Tasapuolisen toimintaympäristön vahvistaminen on sisämarkkinoiden tärkeä osa. Vestager myös varoitti kaksinaisstandardeista, jotka vaarantaisivat luotettavuutemme.

Videokokouksen lopuksi evp Vestager kertoi komission 9.3. julkistamasta tiedonannosta Euroopan digitaalisesta vuosikymmenestä. Tiedonanto osoittaa vision ja suuntaviivat EU:n digitalisaation 2030 tavoitteille. Digitaalisella kompassilla ei muuteta suuntaa, vaan pyritään, että kaikki voivat hyötyä digitaalisista mahdollisuuksista ja lisäämään luottamusta (esim. digitaalisen tunnistautumisen avulla). Digitalisaatio-/konnektiviteettirahasto on suunnitteilla.

Suomen edustajat
Kimmo Tiilikainen, valtiosihteeri (TEM)
Nina Alatalo, elinkeinoministerin EUKV-virkamiesavustaja (TEM)
Anita Silanterä, johtava asiantuntija (TEM)
Maija Heikkilä, erityisasiantuntija (EUE)
Taru Löyttymäki, erityisasiantuntija (TEM)

Liitteet

Viite

Asiasanat	digitalisaatio, jaosto kilpailukyky (EU 8), kilpailukyky, kilpailukykyneuvosto, sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka, tekoäly
Hoitaa	**LVM, TEM, UM**
Tiedoksi	EUE, LIIVI, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TULLI, VM, VNK, VTV, YM